

# Samenwerkingsovereenkomst gemeente Hilversum & Liander

Ten behoeve van de ontwikkeling van het laagspannings- en middenspanningsnet en in het bijzonder plaatsing van nieuwe middenspanningsruimtes.

## Ondergetekenden:

"De gemeente Hilversum, hierna te noemen: de gemeente

Ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door:"

Wethouder Klimaat en Energie, Bart Heller;

en

Liander N.V., gevestigd aan de Utrechtseweg 68 te Arnhem, geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 08021677. Te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer H. Baud in zijn hoedanigheid als Directeur Klant & Ontwerp, hierna te noemen: 'Liander'.

hierna gezamenlijk te noemen: **Partijen**

Verklaren in gezamenlijkheid te werken aan de hieronder opgenomen doelen en resultaten middels de nader uit te werken processen, afspraken en inzet van middelen.

## 1 Inleiding

### 1.1 Aanleiding

De komende jaren moeten grote aanpassingen gedaan worden aan het laagspannings- en middenspanningsnet om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit te kunnen voldoen. We voorzien een ruime verdubbeling van het aantal middenspanningsruimtes (MSR) en een forse aanpassing van het elektriciteitsnet. De omvang van deze opgave is zodanig dat deze niet uitvoerbaar is wanneer deze locatie voor locatie wordt opgepakt. Daarmee is er aanleiding om de aanpak op grotere schaal aan te gaan en in samenspraak tussen netbeheerder en gemeente over te gaan tot projectmatige inpassing waarbij we buurt voor buurt aanpakken.

### 1.2 Achtergrond en noodzaak

De verduurzaming en klimaatadaptatie van onze leefomgeving is in volle gang. We zien dat diverse oorzaken de kostprijs van fossiele brandstoffen en toenemende schaarste aan materialen inluiden. Om deze opgave aan te kunnen zijn belangrijke aanpassingen aan het energiesysteem aan de orde. Het is voor de gemeenten in het dekkingsgebied van Liander noodzakelijk een warmte - en energietransitie in te zetten, passend bij de toekomstvastheid van de openbare buitenruimte als geheel. Afhankelijk van de te maken keuzes, is de aanpassing van het elektriciteitsnet hier onderdeel van. We zien een grote toename van de vraag naar elektriciteit als antwoord op duurzaam verwarmen en elektrisch rijden. Daarnaast zien we een verandering op het elektriciteitsnet door decentrale opwekking en distributie van elektriciteit (zonnepanelen etc.). Het geheel maakt dat het laagspanningsnet niet overal op haar toekomst is voorbereid en, vaak op korte termijn, forse uitbreiding en soms zelfs een ruime verdubbeling behoeft.

Parallel aan deze opgave is het duidelijk dat de inrichting van de openbare ruimte een steeds complexere opgave wordt. Vooral in gebieden met bestaande bebouwing en verstedelijking is het vinden van locaties voor nieuwe of groeiende functies steeds ingewikkelder. Dit geldt zowel bovengronds, waar verschillende functies om ruimte concurreren, als ondergronds, waar verschillende netwerken en infrastructuur in elkaar vervlochten moeten worden en vervolgens effectief beheerd.

## **1.3 Kader waarbinnen de samenwerking ontstaat**

### **1.3.1 Belangen en verantwoordelijkheden en bevoegdheden gemeente**

De gemeente Hilversum is de beheerder van de openbare ruimte en heeft de verantwoordelijkheid om voor haar grondgebied goed beheer uit te voeren. Binnen haar belang moeten de maatschappelijke opgaven ten aanzien van warmtetransitie, verduurzaming en klimaatadaptatie ruimtelijk worden ingepast. De gemeente is bevoegd via een vergunningensysteem voorwaarden te stellen aan ruimtelijke inpassing en civieltechnische werkzaamheden die in het openbaar gebied worden uitgevoerd. Daarnaast is de gemeente eigenaar/rentmeester van openbare gronden waarop functionaliteiten voor algemeen nut gesitueerd kunnen worden. Tevens is de gemeente verantwoordelijk voor het gemeentelijk rioleringssysteem.

### **1.3.2 Belangen en verantwoordelijkheden Liander**

Liander is de netbeheerder van het elektriciteits- en gasnetwerk in de gemeente Hilversum en heeft als taak dit net te onderhouden. Liander staat voor een energievoorziening die iedereen onder gelijke condities toegang geeft tot betrouwbare, betaalbare en duurzame energie. Op basis van de omgevingswet heeft Liander de bevoegdheid om vergunningsvrij een middenspanningsruimte te plaatsen. Voor de graafwerkzaamheden is instemming van de gemeente nodig op grond van de [Leidingverordening Gemeente Hilversum 2024](#) d.d. 31 oktober 2023 met kenmerk 1355902.

## **2 Beoogde doelen overeenkomst**

### **2.1 Doelen en opgave Liander ten aanzien van het Laagspannings- en Middenspanningsnet**

Liander stelt zich tot doel om in jaar 2040 haar netwerk toekomst vast te hebben. Binnen deze samenwerking heeft deze doelstelling alleen betrekking op de uitrol van het laagspannings netwerk (inclusief middenspanningsruimtes) voor de bestaande bebouwde omgeving. Het regelen van MSR-ruimtes op stuks niveau is niet voldoende om tijdig in de stroombehoefte van gemeentes te kunnen voorzien. Daarom gaan we intensiever, projectmatig samenwerken op basis van een buurtaanpak. Belangrijk daarbij is een procesversnelling te verkrijgen.

### **2.2 Doelen en opgave vanuit de gemeente**

De gemeente stelt zich tot doel om de samenwerking met Liander zo optimaal mogelijk vorm te geven ter ondersteuning van de doelstelling van Liander om in jaar 2040 of eerder de gemeente Hilversum voorzien te hebben van een toekomstvast elektriciteitsnet als ook een goede ruimtelijke inpassing van deze opgave. Daarnaast stelt de gemeente zich tot doel om een zo goed mogelijk de ruimtelijke inpassing van middenspanningsruimtes vorm te geven.

### **2.3 Gezamenlijk doel en opgave**

Liander en de gemeente hebben als doel om te komen tot een robuust elektriciteitsnet dat op een verantwoorde wijze ruimtelijk wordt ingepast. Door ondertekening geven partijen elkaar het vertrouwen in een goede samenwerking. Partijen streven ernaar om in het jaar 2024 de benodigde kaders verder uit te werken en vast te leggen in een nadere overeenkomst (NOK).

Tevens zullen partijen de wijken en buurten op basis van prioritering verder uitwerken in buurtrealisatieplannen als onderdeel van de NOK. Liander zal de prioritering in eerste instantie maken op basis van de techniek. De gemeente Hilversum zal prioritering aanreiken op basis van gemeentelijke ontwikkelingen zoals woningbouwplannen, onderhoudsplannen in de openbare ruimte zoals de vervanging van rioleringen als ook de ontwikkelingen in de mogelijke scenario's voor energiesystemen in de Hilversumse wijken en buurten.

Binnen de buurtrealisatieplannen is het doel te komen tot locatiebepaling van de nieuwe middenspanningsruimtes, waarbij Liander met name de verantwoordelijkheid neemt vanuit de

zorg voor techniek en de gemeente Hilversum verantwoordelijkheid neemt voor de ruimtelijke inpassing om locaties te bepalen.

## **2.4 Uitwerking van de opgave**

### **2.4.1 Onzekerheden vermogensvraag**

Op het moment van ondertekenen van deze samenwerkingsovereenkomst is er nog slechts een beeld of hoofdlijnen van de warmteoplossingen en duurzaamheidsoplossingen in de wijken. Daardoor is slechts binnen marges aan te geven welke vermogensvraag buurten in het jaar 2050 zullen hebben. Om die reden wordt bij de berekeningen uitgegaan van een tussen Liander en de gemeente af te spreken scenario, voor zover beschikbaar gevoed door data en informatie over de meest waarschijnlijke toekomst. Hierin worden tevens de ontwikkelplannen meegenomen.

### **2.4.2 Doorvertaling naar het te realiseren Laagspanningsnet**

Op basis van het type woningen in een buurt en het gekozen scenario rondom de warmteoplossing, maakt Liander een inschatting van de te verwachten vermogensvraag. Deze schatting is gebaseerd op het verbruik ten behoeve van elektrisch koken, het opladen van elektrisch aangedreven voertuigen, de opwek van zonnepanelen & het verwarmen van de woningen.

Indien er geen informatie beschikbaar is met betrekking tot de warmteoplossing, dan zal worden uitgegaan van het zogenaamde 'All Electric Scenario' uitgangspunt waarbij het energienet wordt berekend op het verwarmen van woningen en panden middels elektriciteit (warmtepomp). Dit scenario heeft echter een grote impact op het benodigde elektrische netwerk en daarmee ruimtebeslag in de openbare buitenruimte.

## **2.5 Afspraken ten aanzien van het te bereiken resultaat**

Het te bereiken resultaat is:

1. Afspraken over de benodigde ruimte, inclusief inpassing en vormgeving van een toekomstvast elektriciteitsnet voor alle buurten in de gemeente Hilversum, waarin de bestaande belangen in aanmerking worden genomen en sprake is geweest van op maat afgestemde communicatie en informatie. In de buurten die reeds toekomstvast zijn, hoeft Liander vermoedelijk geen of zeer beperkte wijzigingen aan het laagspanningsnet te doen.
2. Een realisatieplanning voor de uitvoering van deze plannen zal op een nader te bepalen moment, in overeenstemming met de urgentie en met zorgvuldige overweging ten opzichte van andere realisatiebelangen (werk met werk maken) worden vastgesteld en ondertekend door de in 3.2.3 en 3.2.4. benoemde verantwoordelijken.

## **2.6 Urgentie en afspraken ten aanzien van de te behalen planning**

Partijen streven ernaar om in het jaar 2024 de benodigde kaders in een nadere overeenkomst vast te stellen. Tevens zullen partijen de buurten op basis van prioritering verder uitwerken in buurtrealisatieplannen. Liander heeft tevens aandacht voor het feit dat naast de opgave voor het elektriciteitsnet er ook een opgave ligt voor het saneren van broze gasleidingen.

## **3 Uitwerking van de samenwerking**

### **3.1 Proces en de planning**

Het beoogde proces bevat op hoofdlijnen

1. Het uitwerken van inhoudelijke kaders ten aanzien van onderstaande thema's in een nadere overeenkomst (NOK):
  - Toekomstvast net, de energiebehoefte buurt
  - Locatiebepaling van middenspanningsruimtes
  - Ruimtelijke inpassing en vormgeving van middenspanningsruimtes
  - Samenhang met andere werkzaamheden en plannen
  - Communicatie en participatie met bewoners en bedrijven

- Vergunningen en ontheffingen
  - Financiën, grondzaken en beheer
  - Prioritering en werkvolgorde bij realisatie
2. Het uitrollen van deze kaders in buurtrealisatieplannen waarbij buurt voor buurt binnen de kaders een toekomstvast netwerk zal worden ontworpen.
  3. Het verankeren van de benodigde bovengrondse ruimte door middel van aankoop door Liander van de benodigde grond en het verkrijgen van benodigde vergunningen. De gemeente behoudt zich het recht voor om de juridische vorm van grondoverdracht in de toekomst te wijzigen naar een andere vormen dan verkoop.
  4. De uitrol van vastgelegde locaties naar een technisch netontwerp en realisatie met bijbehorende instemming van beide partijen. Het onder 3.2.2 genoemde team werkt deze processen uit tot deelprocessen en bijbehorende planningen.

## **3.2 Inzet mensen en middelen**

### **3.2.1 Te betrekken afdelingen bij partijen**

Vanuit de gemeente wordt bij aanvang van de samenwerking voorzien dat de volgende teams van invloed zijn op de opgave:

- Projectgroep Energie Infrastructuur, bestaande uit vertegenwoordigers uit de volgende gemeentelijke teams:
  - o Team Energietransitie
  - o Team Communicatie
  - o Team Beheer & Onderhoud
  - o Team Voorbereiding & Uitvoering
  - o Team Ruimtelijke kwaliteit

De projectgroep Energie Infrastructuur regelt de afstemming binnen de gemeente.

Vanuit Liander wordt voorzien dat de volgende afdelingen van invloed zijn op de opgave:

- Afdeling Klant & Ontwerp (K&O): relatiemanager publiek, gebiedsregisseur en omgevingsmanager en communicatieadviseur
- Afdeling Grootverbruik, Reconstructies & Netten (GVR&N): projectmanager Intake
- Afdeling Asset- & Productmanagement (APM)
- Afdeling Grond & Recht (G&R): juridisch medewerker
- Afdeling Planning & Projecten (P&P)

### **3.2.2 Aanspreekpunten beide partijen**

De projectleider Energie Infrastructuur van de gemeente en de omgevingsmanager van Liander stemmen de inhoud van de samenwerkingsovereenkomst, de nadere overeenkomst en de buurtrealisatieplannen met elkaar af. Indien nodig worden collega's van partijen hierbij betrokken.

De besluiten, vastgelegd in de Nadere overeenkomst en buurtrealisatieplannen, ten aanzien van de implementatie van een toekomstvast elektriciteitsnet worden door de aanspreekpunten voorbereid en door ondertekening door beide partijen van kracht.

### **3.2.3 Mandaat van het in te zetten gezamenlijke team zijde gemeente**

De besluiten ten aanzien van de implementatie van een toekomstvast elektriciteitsnet worden binnen de projectgroep voorbereid en door ondertekening door beide partijen van kracht. Aan de zijde van de gemeente Hilversum is instemming nodig van de Teammanager Beheer & Onderhoud.

### **3.2.4 Mandaat van het in te zetten gezamenlijke team zijde Liander**

De besluiten ten aanzien van de implementatie van een toekomstvast elektriciteitsnet worden binnen het team voorbereid en door ondertekening door beide partijen van kracht. Aan de zijde van Liander is instemming van de directeur Klant & Ontwerp nodig.

### **3.2.5 Escalatie en Stuurgroep**

De besluiten ten aanzien van de implementatie van een toekomstvast elektriciteitsnet dienen genomen te worden op basis van consensus tussen de verantwoordelijken van partijen zoals genoemd onder 3.2.3. Partijen zullen trachten geschillen die ontstaan naar aanleiding van de samenwerking zoveel mogelijk in minnelijk overleg tot een oplossing te brengen. Indien de verantwoordelijken niet in consensus tot een besluit kunnen komen, dan worden deze voorgelegd aan een stuurgroep bestaande uit de onder 3.2.2 genoemde verantwoordelijken, aangevuld met de teammanager Beheer & Onderhoud vanuit de gemeente en de relatiemanager en gebiedsregisseur vanuit Liander.

### **3.2.6 Overlegvormen**

Partijen spreken af geen vaste vergaderfrequentie vast te stellen, maar per keer onderling te bepalen op welke termijn, over welke onderwerpen en in welke samenstelling het volgende overleg zal plaatsvinden.

## **3.3 Datagedreven samenwerking: omgang met in te zetten informatie**

Ten behoeve van de samenwerking is een veelheid aan data en informatie benodigd. Partijen besluiten dat alle relevante informatie ten aanzien van de opgave wederzijds worden ontsloten en spreken af het informatiemanagement hierop te gaan voeren. Per onderwerp zal nader worden bepaald welke informatie partijen met elkaar mogen delen. Partijen verbinden zich er aan overgedragen informatie vertrouwelijk te behandelen tenzij anders is aangegeven.

## **3.4 Risico's en kansen**

### **3.4.1 Bekende bestuurlijke, proces en productmatige risico's en kansen inclusief beheersing**

Op dit proces zijn vele risico's en kansen van toepassing die door het in 3.2.2 genoemde team zullen worden geïdentificeerd en beheerst. De grootste aandachtspunten zijn:

- Het vinden van geschikte locaties voor middenspanningsruimtes binnen de gestelde kaders
- Goede informatievoorziening om draagvlak te realiseren onder inwoners
- Geen mogelijke oplossing voor het elektriciteitsnet zonder grote consequenties voor de ruimtelijke inpassing en kwaliteit.

### **3.4.2 Benoemen beperkingen, onbekendheden in kennis**

Momenteel is nog veel onduidelijk over de uiteindelijke energieoplossingen (warmte, koude en elektra) en gebiedsontwikkelingen. Wanneer geen specifieke energieoplossing is gekozen voor de warmte-/koudebehoeften, zal worden uitgegaan van een all-electric oplossing. Indien vanuit de gemeente andere scenario's concreter worden, zal Liander deze scenario's doorrekenen en meenemen in het betreffende buurtrealisatieplan.

## **4. Uitwerking Communicatie en Informatie**

### **4.1 Communicatie en participatie**

Afgesproken wordt dat alle communicatie ten aanzien van de warmtetransitie, energietransitie en klimaatadaptatie vanuit de gemeente wordt verzorgd.

Afgesproken wordt dat alle communicatie ten aanzien van de implementatie van het toekomstvast elektriciteitsnet in gezamenlijkheid uitgevoerd zal worden door de medewerkers communicatie van beide partijen waarbij de communicatie uitingen door de teamverantwoordelijken worden vastgesteld voorafgaand aan publicatie. Hierbij is goede afstemming tussen partijen noodzakelijk om de juiste kennis naar voren te krijgen.

Alle communicatie uitingen rondom de buurtaanpak worden vooraf besproken met de in 3.2.2. genoemde personen.

#### **4.2 Informatie en participatie**

In de gemeente Hilversum gaan we bewoners informeren omtrent de locatie, vormgeving en ruimtelijke inpassing van middenspanningsruimtes. Per buurt wordt door partijen bekeken welke locaties in aanmerking komen voor participatie door de direct omwonenden in de keuze voor het ontwerp en de groeninpassing. Per buurt wordt door partijen bekeken of de plannen qua grootte en impact meer nodig hebben.

### **5. Overeenkomst**

#### **5.1 Looptijd en beëindiging**

Deze samenwerkingsovereenkomst heeft een looptijd tot de benoemde resultaten onder paragraaf 2.5 zijn gehaald, waarbij jaarlijks door de stuurgroep wordt geëvalueerd en zo nodig wordt bijgestuurd op de inhoud.

#### **5.2 Tussentijdse wijziging en onvoorzien**

Deze samenwerkingsovereenkomst heeft een bindend karakter. Partijen verbinden zich eraan de samenwerking te blijven zoeken binnen de gemaakte afspraken tot de doelen conform 2.1, 2.2 en 2.3 gehaald zijn.

#### **Ondertekening:**

Aldus overeengekomen en ondertekend te Hilversum op 27 maart 2024.

Gemeente Hilversum

Liander

Handtekening:

Handtekening:

---

Bart Heller  
Wethouder Klimaat & Energie

---

H. Baud  
Directeur Klant & Ontwerp